

I si el temps té mala memòria?

Dickens

Charles Dickens (1812-1870) no és un escriptor de la talla dels més grans del segle XIX, però ha estat un dels més llegits i dels més populars, i, sens dubte, el que ha donat més alegries als lectors de tota la seva posteritat (i penes, a causa del sentimentalisme d'algunes de la seves novel·les, com *La petita Dorrit*). I no solament a Anglaterra i els països de parla anglesa.

A Catalunya, per exemple, va ser força traduït a la dècada dels 20 i dels 30: Josep Carner tot sol va encarregar-se de donar-nos, per a la nostra eterna satisfacció, *Les grans esperances de Pip*, *David Copperfield* i, molt especialment, *Els papers pòstums del club Pickwick*. Aquest llibre és un monument de la llengua catalana. Per desgràcia, a la veu "Carner" dels diccionaris de la nostra literatura no sol figurar-hi la tasca de traductor, però la prosa que va forjar a les seves diverses traduccions de l'anglès són d'una qualitat amb prou feines superada per cap escriptor, i resultarien un element benefactor per a qualsevol persona que avui es disposés a escriure: al cap i a la fi, a l'original de Dickens no hi ha ni una sola frase catalana; tot el que trobem en el *Pickwick* de Carner és genuïna llengua catalana, lleugerament arcaica, però d'enorme qualitat.

Aquest va ser el llibre que va fer saltar a la fama Charles Dickens, llavors amb 24 anys: primer es va publicar en forma de fulletó, com solia fer-se a l'època, i, un cop acabades les entregues, es va publicar en forma de llibre. Fins avui, en anglès, se n'han venut milions d'exemplars, i tota persona amb gust literari

WIKIPEDIA

que es trobi passant uns moments de solitud o de nostàlgia veurà com li passen tots els mals en llegir les aventures d'aquella colla de quatre homes, capitanejats per Samuel Pickwick, que vagaregen pels encontorns de Londres sense fer altra cosa que entrar, com Don Quijote, en les aventures més inesperades i gracioses: Dickens, és clar, admirava Cervantes, que tradicionalment havia tingut més fortuna a Anglaterra que a Espanya.

Avui es publiquen molts llibres per distreure la gent, d'aquells que hom no pot deixar a causa dels lligams estratègics de l'argument. El *Pickwick* de Dickens no té un argument gaire clar, perquè l'autor el va anar engreixant a mesura que els seus lectors en fruien. Així l'escriptor, tan jove, va escriure a gràcia i carregat de bon caràcter el llibre humorístic que, sense haver-hi pensat per endavant, els seus lectors van demanar-li. Llegeu-lo i fruïu, ciutadans! ♦♦

CATERINA ALBERT

MARIA BOHIGAS SALES

SCOTT CHASSEROT

MIQUEL MARTÍ I POL

FRANCESC MELCION

La idea que el futur sabrà valorar com cal allò que hem menyspreat ara i aquí té un punt de fal·làcia

La gran novel·la de Barcelona la va escriure Víctor Català

Caterina Albert va publicar la novel·la *Un film (3000 metres)* el 1926. "La modèstia del rètol et provarà que no han pas estat grosses les meves pretensions", admet l'autora (l'autor, perdó) en una introducció adreçada als lectors. Devia ser una modèstia falsa, però els crítics de l'època li van donar la raó. "La crítica va ser extraordinàriament negativa per part del sector llavors puixant dels noucentistes i l'obra ha quedat colgada pel desprestigi original, totalment incompreensible avui dia", m'explica l'editora Maria Bohigas, que ha desenterrat ara una novel·la que considera "meravellosa, plena de vida, com poques se n'han escrit en la nostra llengua" i l'ha incorporada al catàleg de Club Editor.

Noranta anys després, doncs, aquesta obra de Víctor Català té una nova oportunitat de ser descoberta. La contracoberta diu que concentra "total l'energia viva de la *belle époque* i tota la gràcia salada de Caterina Albert". L'autora, que hi fa servir les tècniques fulletonesques i s'allunya volgudament dels postulats noucentistes, insisteix d'entrada que ha fet una pel·lícula, "amb totes les llibertats que el gènere comporta", i s'autoqualifica de filmaire més que

no pas de novel·lista. Llavors el cinema no era el setè art sinó un producte culturalment menyspreable, embrutidor de les masses. És en aquest context que l'escriptora defineix el seu llibre, contemporani del cine mut, com "una llarga successió d'escenes més o menys pobres de substància i de vestidura". Però resulta que aquestes escenes dibuixen "la gran novel·la de Barcelona", en opinió de Maria Bohigas. "La crítica la va censurar per anacrònica i populatxera, igual com va censurar *Incerta glòria* per carca... i és un tresor", sosté la néta de Joan Sales. Per sort, els lectors d'avui podem valorar si és una perla rescadada o si no n'hi ha per tant. El temps potser haurà fet justícia.

El triomf del mediocre i l'oblit del geni són horitzons possibles

Diem que el temps posa les coses al seu lloc, però costa de creure. Jauria que el temps (o sigui, el futur) té mala memòria. El temps pot ser tan injust com un jutge corrupte d'aquests que corren pel món. Seria fantàstic que guanyés el millor, però sovint guanya qui crida més. Pensa que el temps acabarà atorgant a cada obra els mèrits que li corresponen sembla una fal·làcia consoladora. Com va escriure fa anys Miquel de Palol, "el triomf del mediocre i

l'oblit del geni formen part del quadre final de possibilitats".

El poeta Joan Margarit està convençut que sí, que l'art de qualitat acaba emergint: "Hi ha milions de persones buscant desesperadament dins un bosc de tòfones. Potser queda alguna tòfona amagada, però la gran majoria es troben". En canvi, l'escriptor Vicenç Villatoro ho veu així: "El temps pot fer justícia amb el que li arribi -em diu-. Però aquest camí es pot avortar en fases molt prematures. Segur que hi ha coses boníssimes que no ens han arribat perquè els seus contemporanis ja els van tallar les ales".

El poeta és mort però perdura en les coses i en els versos

Dijous passat, Miquel Martí i Pol hauria fet 86 anys. Va morir quan en tenia 74. "Un dia seré mort/i encara serà tarda/en els ulls de la dona/que s'apropa i em besa,/ en la música antiga/de qualsevol tonada,/o, encara, en un objecte./ el més íntim i car,/ o potser en els meus versos". En efecte, el poeta ja no hi és però els seus versos encara ens commouen. Encara ens arrenquen el plor. Ell hi confiava, en aquesta perdurabilitat més enllà d'ell mateix: "perquè em sé perdurable/en les coses que em volten,/ i sé que algú, en el temps,/ servarà el meu record". ♦♦